

АЗВОНИ ЛЕМКОВЩИНИ

№1 (73)

січень-квітень 2010 р.

Газета заснована
29 лютого 1994 року

ЧАСОПИС ВСЕУКРАЇНСЬКОГО ТОВАРИСТВА «ЛЕМКІВЩИНА»

ЛЕМКІВСЬКА ВЕЛНЯ у Львові. 9.01.2010 р.

Молодіжний «Вертеп»

Ансамбль «Лемковина» (Львів)

ЛЕМКІВСЬКЕ РІЗДВО у Тернополі. 10.01.2010 р.

Мирослава ГНАТЮК, м. Львів.

РЕАЛІЗАЦІЯ ФОНЕМИ /ы/ В ПІВНІЧНОЛЕМКІВСЬКИХ ПЕРЕСЕЛЕНСЬКИХ ГОВІРКАХ

Ще на поч. XX ст. І. Верхратський стверджував, що в галицьких лемків [ы] вимовляють після гортанних (щоправда, в одному переліку подає приклади і після губних, і сонорних): *быти, мьяти, рыба; гыбати, хьжа, хьрбет, сокьра і секьра.*

Пізніше І. Зілинський зафіксував наявність неоднакової вимови цього звука в лемківських говірках: на місці давнього *ы* виступає ціла низка голосних. Тому він увів до своєї монографії з фонетики української мови знаки *у^е* (звук переднього ряду високо-середнього підняття), *у^і* (середнього ряду високого підняття), *у^з* (середньо-заднього ряду високого підняття), *у^д* (заднього ряду високого підняття). Дослідник лемківських говірок констатував, що поряд із *у^з* існує після губних та в групах *гы, кы, хы* ще один оригінальний звук – звук заднього ряду, наближений до середнього підняття; у наголошеній позиції відзначається низьким горловим тоном, властивим, напр., для українців біля річки Дністер. Цей звук [ы] виступає в групах *гы, кы, хы* після гортанних, сонорних та губних.

Ведучі забави: Рута Сардига,
Володимир Солтисяк

Ансамбль «Барвінок» (Микулинці)

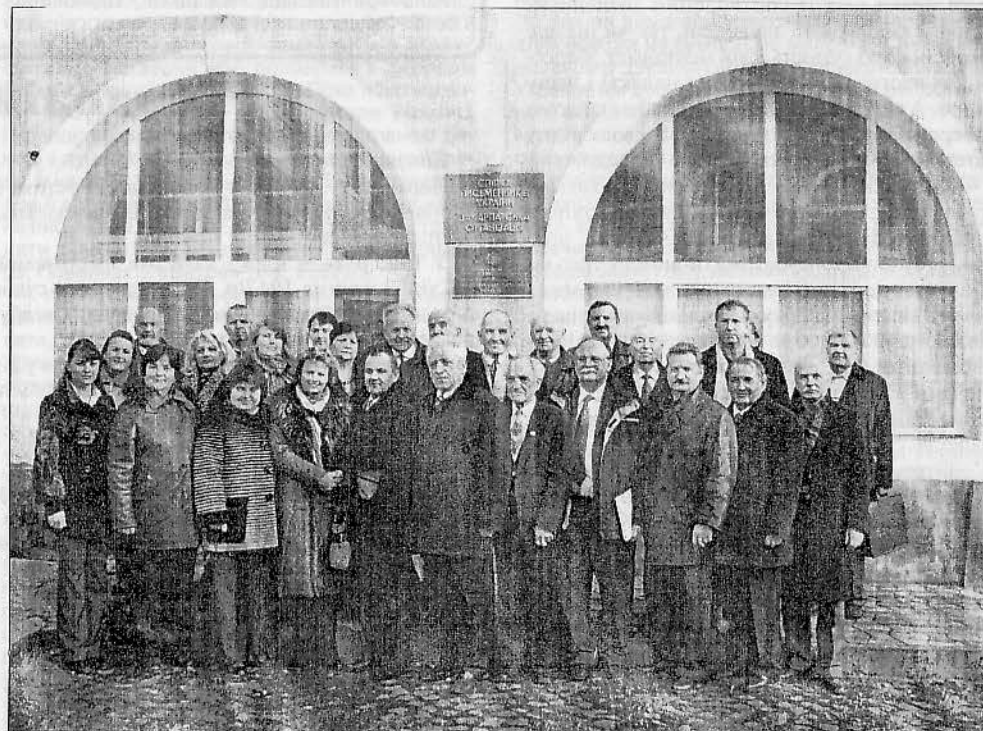
Фоторепортаж І. Дуди

ЗАСІДАННЯ ПРЕЗИДІЇ СФУЛО

20-21 березня ц. р. в Ужгороді відбулося 9-е засідання Президії СФУЛО. Воно проходило в історичному будинку – Закарпатському художньому музеї (вул. Жуланатська, 3), в якому 1938 року містився уряд Карпатської України.

Засідання проводили голова СФУЛО доц. Володимир Ропецький і голова Закарпатської організації ВУТЛ Василь Мулеса. Україну представляли члени Президії Олександр Венгринюк, доц. Ігор Дуда, доц. Степан Криницький, Оксана Данилів, Василь Колдра, Степан Майкович, Андрій Тавпаш, Лідія Плахтій та голова Луганської організації ВУТЛ Петро Ясинчак; Польщу – Петро Шафран, Сербію – Богдан Віславський, Словаччину – Петро Сокол, Павло Богдан, Іван Лаба.

Голова СФУЛО В. Ропецький у своїй доповіді зупинився на проведених заходах 2009 р. – року Б. І. Антонича: поїздці делегації в Сербію, участі у Ватрі в Ждині, організації Міжнародної наукової конференції, проблемах Статуту. Відтак доповідали голови лемківських об'єднань. Про культурно-мистецькі взаємозв'язки Сербії поділився Б. Віславський. Про діяльність Союзу Русинів-Українців Словаччини інформував П. Сокол. Він, зокрема, зауважив про відсутність правової основи Федерації. О. Венгринюк - голова ВУТЛ, говорив про перспективи розвитку лемківського руху в різних країнах, збереження лемків як етногрупи українського народу, підняття ролі СФУЛО, проблемі політичного русинства, про статтю Б. Гука в «Нашому Слові», необхідність об'єднання лемків в Угорщині й Румунії. Заступник голови Об'єднання лемків Польщі П.

Шафран повідомив про обставини життя лемків в Польщі, відзначення пам'яті Б. І. Антонича, з'їзд лемків в Горлицях.

В обговоренні плану заходів на 2010 рік виступили І. Лаба, І. Дуда, В. Колдра, які внесли свої пропозиції.

З приводу заснування інформаційного бюлетеня (річника) та альбому «Світ СФУЛО» відбулася жвава дискусія про місцезнаходження ви-

дання, його набір, друк, про редактора і авторів статей, а також фінансування, Ці та інші питання були темою виступів І. Дуди, В. Мулеси, А. Тавпаша.

Для учасників засідання проведено екскурсію центром Ужгорода. Наступного дня вони поїхали в м. Перечин, де зробили похід на гору Січових Стрільців.

Інф. «ДЛ».

Дослідник лемківських говірок констатував, що поряд із *y* існує після губних та в групах *zy*, *ky*, *xy* ще один оригінальний звук – звук заднього ряду, наближений до середнього підняття: у наголошеній позиції відзначається низьким горловим тоном, властивим, напр., для вимови слів: *бы кы, со кыра, хыжса, мыло, быў*.

Першим, хто почав аналізувати мовлення лемків після переселення в Україну, був Д. Бандрівський. Фонему *y* як окрему він не виділяв – розглядав у межах поля розсіювання фонем *y*. Минуло від часу переселення менше ніж п'ятнадцять років, а Д. Бандрівський уже тоді зауважив, що у вимові старшого покоління (переважно неписьмених людей) зберігається звук *y* заднього ряду: *мы, до куты, ш тобы, йа'фыны, йагоды, л'ісы* (Н. в. мп. від ліс), *ма'лыны, жыто, рыд'жыкы, брындз'у, бо'чечкы, ка тул'кы, з'нес'кы, моргы, ва'рыхы, хыжкы, жыну, по'рогы* та ін. У вимові осіб середнього покоління (передусім письменних) фонема *y* незалежно від походження після губних і передньоязикових приголосних збігається з загальноукраїнською *y*. Зате після задньоязикових *y* переходить у *y*³ (реалізується звуком заднього ряду середнього підняття), причому задньоязикові у такій позиції зберігають твердість: *'п'ішкы³, 'лемкы³, 'бойкы³, 'моргы³, 'мухы³* та ін. У вимові молоді (насамперед шкільної) звук *y* такий, як і в літературній мові та в надністрянських говірках: *'с'и'ни, 'йа'ф'и'ни, 'йа'го'ди, ж'и'ю, т'рош'к'и, мор'г'и'є, му'х'и'є, но'зи* тощо. Писав Д. Бандрівський і про вимову давніх *tryt, llyt*: *хырбет, пыршч, о'бырвы, с'ыў'да // ш'я'одза*. У вимові молоді траплялися варіанти, що наявні в новому діалектному оточенні та літературній мові: *х'ри бет, прышч, б'рови, с'л'о'за*.

Важливі спостереження щодо *y* подав І. Керницький. Під час опрацювання «Мови війтівських книг с. Одрехова» дослідник зафіксував, що в написанні слів зберігається розрізнення (тільки з деякими відхиленнями) *y* та *y* в коренях та закінченнях у словах: *сынови, была, але записую ся боронити; без копи, віри, але сыновы, вічнымы часы*. Після шиплячих, констатував І. Керницький, більшість писарів традиційно використовували *y*. Однак було зафіксовано два записи однією рукою, де послідовно збережено написання *y*: *положыти, оучинены*, *оужоыло, выв'ко, межы, майучы*.

Із опублікованих загальних чи спеціальних діалектологічних праць відомо, що рефlekсами давніх *y, y(i)* у частині південно-західного наріччя, а саме в говірках лемківських, надсянських, закарпатських (за винятком невеликої

Продовження на с. 2.

Закінчення.

Мирослава ГНАТЮК, м. Львів.

РЕАЛІЗАЦІЯ ФОНЕМИ /ы/ В ПІВНІЧНО-ЛЕМКІВСЬКИХ ПЕРЕСЕЛЕНСЬКИХ ГОВІРКАХ

групи говірок біля Ужгорода) і південно-західній частині бойківських зберігається колишній *ы* (на противагу російському і білоруському *ы* середнього ряду карпатське *ы* має більш задню вимову) та відбувається рефлексія давнього *и(i)*, як і в українській літературній мові. Тобто наявне фонемне розрізнення /ы/ та /и/: *быти воюком і вити єн'їздо*. Звук [ы] в лемківських говірках виступає на місці **ы*, **і* після *жс, ш*, іноді *ч* (зумовлено ствердінням шиплячих), а також у сполуках звуків *рл, ль* чи *вр, вл* із давніх *trbt, tlbt*. У лемківських говірках збережено давні сполуки *гы, кы, хы*, ареал яких у карпатській групі говорів, як зауважив Й. Дзендзелівський, значно менший за ареал збереженого давнього *ы*.

Очевидна наявність фонемного розрізнення /ы/ та /и/ незалежно від наголосу: *быти* 'бути' і *быти* 'бити'; *виту* (напр., гніздо) і *виту* (напр., вовком); *лыжка* 'ложка' і *лышка* 'лисиця'; *даі ми* 'мені', *ти* 'тобі' і *мы, ты* (особовий займенник). За нашими спостереженнями переселенці різного віку до сьогодні зберігають розрізнення звуків [и] та [ы]. Таку вимову практикують інформатори всіх поколінь, але у процесі мовлення подекуди сплутують – задня вимова вже інколи не зберігається – може виходити за межі поля розсіювання фонем */ы/* і наближатися до поля фонем */и/*: *быки / быкы, губи / губы, дуби / дубы, жыти / жыты, шити / шиты* тощо.

Зберігається такий самий вияв фонем */ы/* в структурах, у яких реалізуються давні звукосполуки *trbt, tlbt* як *tyrt, tyllt*, рідше *tryt, tlyt*: *бырва* 'брова', *быха* 'блоха', *гыркати* 'сердито покрикувати', *гырмит* 'гримить', *гыртан* 'гортань', *дырва* 'дрова', *дыргнути*, *кыр'вавыі, с'лыза, с'ызы* 'сльози', *пыршч*. З. Штібер уважав, що група *tyrt* належить до словацьких впливів, хоча й допускав можливість самостійного явища. Сьогодні живання цих форм є непослідовним. У мовленні старшого покоління зафіксуємо ще давню вимову: *дырва* 'дрова', *бырви* 'брови', *гырмит* 'гримить' тощо. Мовлення ж осіб середнього і молодшого віку вже свідчить про використання паралельних форм: *бырви* і *брови, дырва* і *дрова*, що можна позитивно вважати як вплив української

«Нашого слова», до прикладу, М. Гоч дуже дивувало, що деякі мовознавці прагнуть замінити букву *ы* на *и*, що в цій справі наявний «політичний підтекст», тому авторка зробила такий висновок: коли «лемки так чують, так пишуть, ... не одберайме ім того на силу, бо тым способом твориме непотрібний сепаратизм» – «от така маленька буква, а так дуже робит замішання» [Гоч]. М. Постіл-Яруга ствердив, що в лемківському середовищі були, є і будуть мовні поділи, але це не причина, щоби сваритися: «не уніфікуймо, але запишуймо мовну одрубність кожного лемківського села, запишуймо їх бесіду, ... по мойому кодифікація лемківського мови є дорогою до лемківського пекла... Од кодифікації мож дістати лем фіксації» [Постіл-Яруга]. А. Вірхнянська звернула увагу, що у лемків *ы* та *и* – це не лише окремі звуки, а й часто зовсім інше значення слова; небажання пристосуватися до нормативної української мови зовсім не свідчить про «деукраїнізацію», радше збереження рідної говірки лише збагачує, поповнює різноманіття української мови [Вірхнянська]. М. Горбаль, якому «барз не любить ся того брїхате *ы*», писав, що «як масме через того сварити ся, то пишеме як хто хоче, лем любме ся», а поки іншого знаку не придумано, запропонував ще один вихід зі становища: оскільки існування [ы] в лемківських говірках беззаперечно, то слід ввести в українську абетку ще один графічний знак з позначкою «вживається українцями в регіоні Західних Карпат» [Горбаль]. Із аргументів, які наводили дописувачі «Нашого слова», треба згадати спостереження С. Криницького, що мова народу є закладованою в різних формах усної народної творчості (зокрема, у піснях), а також у пам'яті людей, бо практично немає великої кількості писемних творів.

З усього описаного вище про дискусію стосовно відтворення [ы] на письмі можна зробити такі висновки на користь використання букви *ы* в лемківських текстах:

- літеру *ы*, яка необхідна для відтворення специфіки лемківського мовлення, безпідставно ототожнюють із буквою російської абетки (хоча місце творення укр. і рос. *ы* різне). Незрозуміло, чому «обізнані в російському мово-

Засідання Колегії ВУТЛ. Брошнів-Осада. 18.04.2010 р.

ХРОНІКА НОВИН

13 січня. Івано-Франківськ. «Лемківська Маланка» в Народному Домі №2. На традиційну забаву зібралося близько 150 краян. Учасники підготували веселу Новорічну виставу. Організатором зібрання був голова товариства доц. Степан Криницький.

10 березня. Тернопіль. Ігорю Дуді – 70. Вшанування Ювіляра – директора Тернопільського обласного художнього музею і доцента Тернопільського Національного педагогічного університету імені В. Гнатюка, відбулося в ресторані «Тропік» з участю працівників музею, керівництва обласного управління культури, директорів закладів культури, керівництва і викладачів кафедри образотворчого мистецтва університету.

13 березня довголітнього редактора часопису «ДЛ», члена Колегії ВУТЛ, відповідального секретаря СФУЛО, там же, вітали голова СФУЛО доц. Володимир Ролецький, голова ВУТЛ Олександр Венгринович, голова Івано-Франківської

обласної організації ВУТЛ доц. Степан Криницький, історик Іван Красовський, керівники міської та районних лемківських організацій, родина з Тернополя, Львова і Києва.

18 квітня. Брошнів-Осада Івано-Франківської обл. Чергове засідання Колегії ВУТЛ. На порядку денному стояли питання: інформація про діяльність Колегії; зміни і доповнення до проекту Закону про депортацію українського населення Лемківщини, Перемищини, Холмщини, Підляшшя; Проведення 12-го Всеукраїнського Фестивалю лемківської культури 7-8 серпня в Монастирську; висновки Контрольної комісії ВУТЛ про чинність звітно-виборної конференції Львівської обласної організації. Доповідали Олександр Венгринович, доц. Володимир Ролецький, доц. Степан Криницький, Лариса Сорока. Серед запрошених на засіданні були присутні Степан Майкович і Петро Гандяк (Львів), Василь Полумецьканич (Городок), Михайло Шпак (Самбір).

ДУХОВНІ КАРПАТИ ЗАПРОШУЮТЬ МОЛОДЬ

Регіональне міжрайонне лемківське товариство «Бескидське земляцтво» запрошує молодь взяти участь у триденному духовно-відпочинковому таборі 20-22 серпня 2010 р. в оазі української духовності ур. Підлюмото, що в Рожнятівському районі Івано-Франківської області, де знаходяться кедрові палати митрополита Андрея Шептицького.

Основною метою проведення табору є

16 до 22 років.

Для участі потрібно:

- надіслати анкету на електронну адресу: u.markanuch@gmail.com (до 01.08.2010 р.);

пройти відбір серед кандидатів на участь у таборі. Результати відбору 10 серпня ц. р. будуть повідомлені аплікатам на електронну адресу або по телефону;

сплатити організаційний внесок у розмірі

форм є несподіваним. У мовленні старшого покоління зафіксуємо ще давню вимову: *дырва* 'дрова', *бырви* 'брови', *с рымит* 'гримит' тощо. Мовлення ж осіб середнього й молодшого віку вже свідчить про використання паралельних форм: *'бырви і брови, дырва і дрова*, що можна розцінювати як вплив української літературної мови чи надністрянського говору.

Отже, на цьому історичному зрізі фонема /ы/ в північнолемківських переселенських говірках, реалізуючись відповідним звуком, надалі зберігається (здійснює фонемне розрізнення /ы/ та /и/), проте під щоразу більшим впливом нормативної мови інтенсивність вимови [ы] у говірконосців є різною. Тому не залишилося поза увагою в лемківському науковому і ненауковому середовищі питання щодо відтворення звука [ы] на письмі. Бачимо, що існують різні погляди, і остаточного розв'язання цієї наріжної для багатьох проблеми не бачимо ще й до сьогодні. Одні вважають, що для чіткого відтворення лемківської вимови і збереження лемківського говору загалом необхідно використовувати відповідну літеру; інші ж, навпаки, стверджують, що це «російська» літера (оскільки *ы* відсутня в українській абетці), котра відриває лемків від рідного кореня. Підтвердженням таких полярних думок є різного часу публікації на «Лемківській сторінці» зотижневика «Наше слово» [Колодійчик; Демський; Лесів; Ксеніч; Лесів; Гоц; Горбаль; Постіл-Яруга]. Поштовхом до останньої дискусії, що тривала кілька місяців, стала рецензія М. Лесева на «Збірку віршів Якова Дудри» (підготував до друку А. Ксеніч). На зауважену тенденцію використовувати літеру *ы* для розрізнення вимови неоднакових за місцем творення звуків [ы] та [и] професор наголосив, що така практика наявна тільки в записах діалектного мовлення (лемківських, бойківських та закарпатських говірок) і що в літературних та публіцистичних текстах немає нагальної потреби використовувати цю букву, яка ніби «деукраїнізує лемківсько-українські вірші Я. Дудри, ... уводить в атмосферу наближення їх до «общеруської» традиції», свідомо прагне «відчужити цей правопис від українського» [Лесів]. Після поданих ґрунтовних спростувань у статті «Одповід рецензентови и не лем йому» А. Ксеніч зробив такі висновки на користь використання букви *ы*: щоб зберегти специфіку «лемківської бесіди», треба писати літеру *ы* там, де вимовляється звук [ы], бо в іншому випадку буде спотворено лемківську вимову, адже, прагнувши «допасувати до єдиної норми», можемо її «ліквідувати помаленьку» [Ксеніч]. Не залишилися байдужими й інші дописувачі

уваги так висловив на користь використання букви *ы* в лемківських текстах:

- літеру *ы*, яка необхідна для відтворення специфіки лемківського мовлення, безпідставно отожднюють із буквою російської абетки (хоча місце творення укр. і рос. *ы* різне). Незрозуміло, чому «обізнані в російському мовознавстві» ба-чать картину лише однобічно: не усвідомили теперішню політичну ситуацію на наших теренах; через багаторічно насаджувану філософію не цілком збагнули історичні зміни, які відбулись у процесі розвитку східнослов'янських мов, української зокрема (ця буква не чужа українцям); не звернули увагу на наявність такої літери не тільки в російській, а й у білоруській мові (білоруси від *ы* не відмовляються). Якщо так мислити, то можна позбутися своєї автентичності, віддати чужинцям те, що їм первісно не належало;

- відсутність букви *ы* спричинить знищення значного пласту лексем, зумовить появу цілої низки слів із спотвореним значенням. Лемки «збідовані та знедолені, так чи інакше зберегли свою сутність, свій менталітет, зберегли хоч частково і нашу мову (діалект) і нашу пісню. А тепер ми самі хочемо майже свідомо довершити нищення – обдурти свою рідну материнську мову, спотворити її» [Колодійчик];

- вважаючи на щораз меншу кількість діалектоносців, північнолемківські говірки необхідно відтворювати графічно так, щоб можна було чітко простежити вимову того чи іншого звука; щоб кожен охочий мав можливість вивчити говірку своїх дідів-прадідів; ті, хто сьогодні ще добре розмовляють лемківською, змогли передати свої знання іншим, щоб, словами В. Колодійчика, неспотвореним «зберегти прийдешнім поколінням лемківський діалект».

Отже, із аналізу звукових виявів фонем /ы/ в північнолемківських переселенських говірках можна зробити такі висновки: 1) фонема /ы/ реалізується в наголошеній і ненаголошеній позиціях як нелабіалізований звук середнього чи заднього ряду високого підняття [ы] після губних [б], [п], [в], [м], [ф], передньоязикових [д], [т], [л], [н], [дз], [ц], [з], [с], [р], задньоязикових [г], [к], [х], гортанного [г] та шиплячих [ж], [ч], [ш], [дж]; 2) вимову [ы] після [ц] вдалося зафіксувати лише у слові *на р'їбци* 'парубки'; 3) наявні у середнього і молодшого покоління діалектоносії паралельні форми з [ы] та [и], що є очевидним впливом різних мовних та немовних чинників. Перспектива розмивання говіркових рис в умовах некомпактного проживання їхніх носіїв вимагає від мовознавців, діалектологів зокрема, подальшого належного опрацювання на різних структурних рівнях.

даний у статті. Для отримання додаткової інформації надіслати анкету на електронну адресу: u.markanuch@gmail.com (до 01.08.2010 р.); пройти відбір серед кандидатів на участь у таборі. Результати відбору 10 серпня ц. р. будуть повідомлені аплікатам на електронну адресу або по телефону; сплатити організаційний внесок у розмірі 50 грн. безготівково чи готівкою при приїзді (сума, необхідна для покриття витрат на проїзд до місця таборування і в зворотньому напрямку); надати необхідні документи та довідки. Організатори забезпечують 90 учасників триразовим харчуванням і позитивними враженнями. Із собою потрібно мати мінімальний туристичний комплект. У таборі працюватимуть представники духовенства та волонтери, які мають досвід організації наметових таборів, а також туристичні інструктори.

Основною метою проведення табору є духовне збагачення молоді, єднання з природою, вивчення цікавих історичних та духовних місць.

На учасників чекають: цікава пізнавальна програма, духовні бесіди; похід у гори, посиденьки біля вогню; неповторна природа Карпат, чисте гірське повітря, цілюща мінеральна вода; нові знайомства з однодумцями з України, Польщі та Словаччини; цікава культурна програма; відвідання унікальних місць: кам'яного гроту та церкви, а також історичної й духовної пам'ятки регіону – Митрополітич палат.

Для участі в таборі запрошуються кандидати, що: мешкають або навчаються на території Івано-Франківської, Львівської, Тернопільської, Закарпатської областей; мають вік від

18 років; надіслати анкету на електронну адресу: u.markanuch@gmail.com (до 01.08.2010 р.); пройти відбір серед кандидатів на участь у таборі. Результати відбору 10 серпня ц. р. будуть повідомлені аплікатам на електронну адресу або по телефону; сплатити організаційний внесок у розмірі 50 грн. безготівково чи готівкою при приїзді (сума, необхідна для покриття витрат на проїзд до місця таборування і в зворотньому напрямку); надати необхідні документи та довідки. Організатори забезпечують 90 учасників триразовим харчуванням і позитивними враженнями. Із собою потрібно мати мінімальний туристичний комплект. У таборі працюватимуть представники духовенства та волонтери, які мають досвід організації наметових таборів, а також туристичні інструктори.

Юрій МАРКАНИЧ,
керівник організації.

Контакт. тел. 097-970-85-84, 050-976-96-77.

Теодозій ЄДИНАК

Біографічна довідка

Народився 27 грудня 1926 р. в с. Росток Велика Новосанчівського повіту Краківського воєводства. Навчався в Учительській семінарії у Криничі.

У 1945 р. за зв'язки з УПА був арештований і вивезений на Схід. 3 жовтня 1947 р. Свердловським судом засуджений на 5 років позбавлення волі. Покарання відбував на Уралі, працював у шахті.

У грудні 1949 р. висланий на поселення у Красноярьський край, де працював на лісосплаві та в будівельних бригадах.

У червні 1954 р. звільнений, повернувся в Україну, де в м. Зборів Тернопільської області проживали його батьки. Працював у ЖЕК-у до виходу на пенсію.

Разом із дружиною Зинаїдою, з якою одружився ще на засланні, виховали двох синів і дочку.

Помер Т. Єдинак 8 березня 2002 р. в Зборові.

ХТО Я?

Хто я? Лемко. Лемківщина – батьківщина моя. А гори Карпати – наче батько й мати. Вони вміли своїх синів і дочок годувати: Весною – суницці, влітку – чорниці, У жнива – малина, воссе.ли – ожина. А про гриби не зможу всі розказати. Лише про гриби білі або правдиві, як їх називали. Що їх пани так охоче у нас купували. Містечко наше Криничі – справжню назву мало, Бо воно мінеральну воду з гір добувало. Пани заграничні про воду що знали І свої болячки нею лікували. Моє рідне село, щоб ви його знали,

Росток – Велика його називали. Хати дерев'яні, гонгами покриті Стоять, наче писанки, згадками укриті. Та прийшов той нещасний 45-ий, Приїхали зі Сходу наші «старші брати» І вирішили лемкам другу батьківщину дати. Так багато лемків того дожилися, Що на третій батьківщині вонч опинилися. На цій батьківщині люди замерзають, А влітку їм мухи очі виїдають. Що це за батьківщина, легко відгадати – Це Сибір-«магушка»... Так її звати. Я думаю, що краще буде цей лист відкласти, Щоб часом «магушці» в лапи ще раз не попасти.

Лемко з Крениці

ПАН ГУК РОБИТЬ «ГУК»

Продовження. Поч. у №6 (72)

Однак «бацили» ще жили і відповідні польські структури та політики організували у 1947 р. акцію «Вісла». Що не вдалося зробити протягом століть, у період міжвоєнного лихоліття стало можливим. Для русинів Лемківщини наступили часи геноциду. Методично продовжувалася політика поділу русинів на лемків, українців та москвофілів. Відновилося політика роз'єднання народу. *Divide et impera!* Працівник польської служби безпеки Е. Прус та інші «авторитети» Польщі почали доводити, що «лемки – не українці», але такими вони можуть стати і цього допустити не можна. Всіма засобами треба переконувати їх в тому, що вони не українці й тоді, в ізоляції, під постійним впливом польської культури, вони поступово асимілюються. Е. Прус та інші «кресовяки» створювали відповідну психологічну атмосферу, нагнітали страх. Українців зображали тільки бандерівцями, «різунами», людьми з «чарним поднебенем», лякали волинськими подіями, які самі створили.

У такій післявоєнній атмосфері, в тій мутній воді виникли організації різної орієнтації в залежності від свідомості, а ще більше під впливом «старосвітських батюшок і матушок» та заінтересованих спецслужб.

По-іншому проходили процес національної ідентифікації на Закарпатті, яке століттями перебувало під чужинецьким пануванням. В усі часи духовенство, маючи величезний вплив на маси, формувало національну свідомість і було вогнищем слов'янської культури. Але духовенство, на жаль, було залежне від можновладців. У період Реформації в Європі мадярські пани Ракоції, Другети, Естергази та Каролі до своїх підлеглих застосовували девіз «*sciuis region-eius regilio*» (чия земля, того і релігія!).

У 1613 р. в Ужгороді та Пряшеві організовано католицьку колегію, почалося поголовне навернення русинів на кальвіністську або лютеранську віру, заміна простих русинських прізвиськ на «шляхетські». У 1652 р. 529 руських священників пристало до унії, а мукачівський єпископ дістав титул апостольського вікарія. Однак, об'яченого рівноправ'я з латинським духовенством не отримало. Після окупації мадярами Закарпаття в далекому 1830 р. боротьба з українством посилюється. Тут закривалися школи, заборонялася українська мова, а до русинів, які відстоювали своє право, застосовувалися репресії. Проте до «русскоязычних» людей влада ставилася поблагливо. Все робилося для того, щоб шляхом поділу людей на різні групи, панувати над ними. Про відношення до русинів, прямо і чітко писав мадяр Рудольф Буянович понад

сином...»

Так, він це стверджував для того, щоб не піддаватися «мадяризації», бути самим собою, відстоювати свою гідність. А, ви чомусь не цитуєте подальших його слів. «Захисник поневоленних народів» і їх «будитель» А. Духнович у статті «Состояніє русинів в Угорщині» («Зоря Галицька», 1848, 6 квіт.) стверджує, що угорські й галицькі русини – це один руський народ, по-сучасному – український. Він має спільну історію, спільну мову і його розділяти не можна.

«...Бо свої то за горами не чужі: Русь єдина, мисль одна у всіх в душі...»

А жем тут тим же серцем і душой, з тим же словом і во вірі самої...»

А хто, через століття після нього, створював «Общество карпатских русинов», «Стоваришнина Лемків» у Польщі, «Карпато-Русский етно-логічний дослідницький центр» в США?

Засновниками центру є православний священник А. Шабак зі синами. Резидентами центру на Закарпатті, очевидно, є настоятель храму УПЦ Московського патріархату в Ужгороді о. Д. Сидор, І. Туряниця та інші. Тут створено «уряд», до складу якого входять ярі прихильники Московського патріархату і «політичного русинізму», які вимагають автономії Закарпаття, різними засобами стараються посягти розбрат серед населення Закарпаття і Лемківщини. Це стара політика комуністських ідеологів.

Не від імені жертв депортації і не за свої гроші вони видають теми відповідної літератури, проводять з'їзди і конференції, не про знедолений народ вони думають. Хто працює чесно, в інтересах скривджених людей, не проводить свої з'їзди і наради за закритими дверима, без преси і ТБ, уникаючи зустрічі з громадськістю.

Ідейним наставником нових «фіорерів», очевидно є Р. Магочій, за походженням мадяр, колишній агент СБ у Чехо-Словаччині, найбільш запеклий москвофіл. Він пише історію «Подкарпатської Русі», творить штучну мову – «язичіє» для русинів, пропонує назви «карпатороси», «угророси», проповідує четвертий слов'янський народ, російське месіанство, райське життя. Сьогоднішня політика творення нової нації «русинів», заперечення їх тотожності з українцями, – це ще один крок боротьби з українським народом, це спроба вивернути з історії Русі-України княжу добу і тисячолітній період економічного, політичного і культурного розвитку хоч би Південно-Західної України.

У статті автор пише, що в СРСР депортували «різнокровну русинську масу: греко-католиків, православних, українців, напівукраїнців (?), русинів, руснаків, русинів, руських». «...В

те, що «брати-русини в Україні не стали їх союзниками в боротьбі з українством, що за 50 років проживання в СРСР не виник справжньої русинської опір українізації?»!

І дійсно чому? Бо ми русини-українці. Галичан називали русинами до 1939 року, на теренах Польщі русини жили аж до депортації 1945 року. На Закарпатті вони живуть й сьогодні. Більшість людей Галичини і Beskidів із плином часу, без комплексів, пройшли еволюцію назви русинів до лемків-українців. Із 1990 року нас переважно називають «лемками». Можливо так і має бути: у Київській Русі жили русичі, русини, ми з Лемківщини, значить лемки, на Україні – значить українці. У незалежній Українській державі проживають представники різних національностей. Серед них є корінні жителі (хіба Закарпаття не частина Beskidів?), які русинами себе почували і хочуть зберегти за собою етнонім «русин» як історичну назву, що існувала з часів Київської Русі. І в цьому нічого дивного немає і не було б, якби на цьому не спекулювали політики, не творилися «Стоваришнина...», «Оброди...», «Союзи...» та інші інститути, якби не проводилася політика сепаратизму і ксенофобії. Ми не маємо бажання, щоб нашим добрим іменем користувалися вороги нації, вороги держави.

Виявляється, лемки України мають «комплекс Магочія», а це – не що інше, як «комплекс власної неповноцінності й браку місця в Україні?» «Сапер Магочій» – це тільки фантазія, яка бродить в «головах очільників ВУТЛ, спрагнених патріотичних маніфестацій та боротьби в середині організації. З'їзди русофілів, піп Д. Сидор, А. Копча, Інститут Карпато-Русских проблем – це тільки видумки лемків?!

Ось тут напрошується питання – відколює це пан П. Р. Магочій – не українець, навіть не русин, став «людиною часто досить зрівноваженою... і є у міру заслужена для українства»? А може він вже і ваш друг?

Шістьдесят років тому більшість русинів-лемків депортували із споконвічних батьківських земель. Депортовані через свою руськість, а не «російськість», через віру. Решті для русинів у 1947 році організували злочинну акцію «Вісла». На землях українців організований Магурський національний парк, село Климківка стало ставом, інші опустіли, зруйновані храми. В Польщі тисячі судових позовів від жертв акції лежать під суком. Кому і що повернути?! В Міжнародній хартії прав людини говориться, що право на власність вічне, кожна людина має право жити там, де народилася. Ваш «коментар» із приводу наших претензій цілком у дусі кресов'яків. Вони кричать: «все наше, від моря до моря».

Зірки Лемківщини

Надія КУЛИК - бандуристка,
м. Тернопіль.

НЕВГАСИМИЙ
ВОГОНЬ ПОКОЛІНЬ

Ватра – це полум'я, вогонь, вогнище. Вогнище чудодійне, негасиме, ніхто до нього не підкидає хмизу, а він, незважаючи на вітри – бурі – дощ, інші природні катаклізми, не тільки не вгасає, а розгоряється все сильніше та яскравіше.

«Ватра» – так зветься Луганська обласна громадська організація лемків, які були депортовані з Польщі в Донбас і нашу область під час лихоліття Другої світової війни. Які тільки події та потрясіння, – каже керівник «Ватри» Петро Ясинчак, – не проносилися над нашою багатостраждальною землею, але лемки не губилися в гуці народів. Зберегли свою гідність, традиції, побут і звичаї. За 65 років на Луганщині – цьому дивному і неповторному краї, наша етнічна гілка не надламалася. Вона стала міцнішою життєстійкою. Чувлемос'я тій силі, тій енергії».

ялася українська мова, а до русинів, які відстоювали своє право, застосовувалися репресії. Проте до «русскоязычних» людей влада ставилася поборливо. Все робилося для того, щоб шляхом поділу людей на різні групи, панувати над ними. Про відношення до русинів, прямо і цинічно писав мадяр Рудольф Буянович понад 150 років тому: ... «Поскілки ...русини суть глупіі, лінівії, не робочі і, словом, не достойні народа ... то спокійні моґет быти, если будутъ рабами» / (Записка, 1861. Нота.). У таких умовах гноблення корінного народу виникали різні течії та погляди.

Зневірившись у допомогу австрійського уряду, частина русинської інтелігенції та духовенства Закарпаття, Галичини і Лемківщини переорієнтувалася на російське «месіанство». Різними засобами у людей формували переконання, що Росія несе народам свободу, що вона захищає їх від зовнішніх і внутрішніх ворогів і зможе захистити русинів від колонізації, мадяризації та зберегти руську віру. Відтоді москвофільство почало процвітати на Галичині та Закарпатті, почався поділ на греко-католиків і православних, на «своїх і чужих». Розповсюджувалися читальні Качковського, «батьюшки» повертали людські душі на Схід.

Після мадярської експансії в 1939 р. Закарпаття опинилося у складі СРСР. У період панування СРСР усі національні інтереси були знищені. Комуністи творили «єдиний советский народ». Потихеньку все ставало російським – мова, культура, народ. Крім більшовицької ідеології, панувала церква Московського патріархату – «...старосвітські, батьюшки і матушки». Русофіли заспокоїлися, бо мрії збувалися. Запанував другий Рим, а третьому Риму «не бавать!»

Та сталося непередбачене. «Єдиний і невідлімий» розпався, будується самостійна Україна. За яким правом?! І вихованці КДБ, новітні диверсанти і покручі, висвітлювачі «карпато-русской проблематики», комуноідеологи, «розбудили» москвофільську міну і спиритно нею маніпулюють. Вони мусять відпрацювати «тридцять срібняків», а для цього не гребують нічим.

Сучасні ідеологи і «вожді» Д. Сидор, Р. Магочі доводять, що русини не мають нічого спільного з українцями. І. Поп нав'язує твердження, що русини окрема нація, що... «підкарпатські (тобто Закарпаття) русини – окремих народ, ...окремих етнічно-культурних масив», який не має нічого спільного з русинами Галичини та інших регіонів, яка не має нічого спільного з українцями (І. Поп, «Енциклопедія Подкарпатской Руси», Ужгород, 2001).

Сьогоднішні неосепаратисти із Закарпаття чи Стіваришини лемків, та й Ви, пане Гук, твердите, що А. Духнович «вистраждав нинішню «Русинську Оброду», а значить русинську ідеологію – москвофільство. Очевидно, цей висновок ґрунтується на його сакраментальних словах:

«Я русин был, есьм і буду, я родился русином.

Честный мой род не забуду, останусь его

Україну князю добу і тисячолітній період економічного, політичного і культурного розвитку хоч би Південно-Західної України.

У статті автор пише, що в СРСР депортували «різнокровну русинську масу: греко-католиків, православних, українців, напівукраїнців (?), русинів, руснаків, русинів, руських». «...В Західній Україні, обдарованій депортованими, маємо лемківську експансію». «Жоден соціолог не дослідив, як лемківський вулкан густою лавою покрив в УРСР свідомість усіх нелемків...» «...бойки і досі гинуть серед лемків...» «Україна й нині не розуміє, хто такі лемки. І не мусять розуміти...» Після такого роз'яснення нарешті і я, депортований дитиною лемко, зрозумів суть жартів чи клини деяких псевдо українців: «Лемку, ти сучий суну, чого-с приїхав на Україну», або ще краще – «Америка нам завезла колорадських жуки, а поляки – лемків». Які перли творчості! Який цинізм!

Сьогодні ніхто, навіть ви, пане Гук, не говорите про трагедію депортованого народу, трагедію автохтонів, які століттями жили і працювали на своїй землі. «Якої дикости треба було, жеби по нашим вигнанню нищити і бесчестити наши цвинтарі, церковці, заміняти їх в стайні, світлиці, магазини або розберати і деревом палити в печу» (С. Мадзелян. Гірка ябко вигнання. 2007). «Трагедія, яку пережили українці Польщі, назавжди залишиться незагоєною ранною в душах їхніх нащадків та українського народу. Їхня вина ніколи та ніким не була доведена, але й донині ніхто з польської влади перед ними не вибачився. І ці люди далі продовжують страждати лише за те, що народилися українцями» (В. Павелчак // «Ватра» №4, 2007).

Українське суспільство повинно врешті довідатися, хто такі лемки насправді? Наступні цитати, очевидно, і розкривають українцям очі на «русинсько-українську суміш» / «Організаційна структура Всеукраїнського товариства Лемківщина (ВУТЛ) виявилася творінням людей, вихованих в умовах СРСР/УРСР», яка здатна «бити в державні мури України...», «домагаючись, зокрема, прав, визнання, статуту(?) й пільгових проїздів у львівських трамваях (!)» «Це ментально архаїчна конструкція, схильна обслуговувати тільки відносини з адміністрацією – на урядовому чи місцевому рівнях... і не спроможна «вижити без контактів з урядом української держави» і здатна тільки «...кидати самому собі колоди під ноги та ще й виправдовувати цю шкідливу роботу, називаючи її співпрацею з українським урядом». Цікаво, з ким мають співпрацювати громадяни України, хоч би вони були і чукчами?

Що нам заважало домогтися створення Лемківського Інституту в системі Академії наук України? Чому немає лемківських кафедр в університетах Львова й Тернополя? Де лемкознавче наукове періодичне видання? ...Чому культура на низькому, самодіяльному рівні? І багато питань подібного змісту.

Пан Гук дуже переживає, чи співчуває «Стіваришиню Лемків» і «Русинській Оброді» через

тисячі судових позовів від жертв акції лежать під сукном. Кому і що повернули?! В Міжнародній хартії прав людини говориться, що право на власність вічне, кожна людина має право жити там, де народилася. Ваш «коментар» із приводу наших претензій цілком у дусі кресов'яків. Вони кричать: «все наше, від моря до моря, не маєте ніяких прав!» Ви, пане Гук, делікатніші, проте з іронією як адвокат кресов'яків, просторікуєте: «... з цієї нагоди польський уряд напевно відправить лемкам вітальну телеграму, може й почне руйнувати водоймище в Климківці, а Магурський національний парк призначить під лемкосело...?»

Депортація до СРСР і акція «Вісла» пререкла найзахіднішу і автентичну гілку українського народу – лемків на вимирання. Розкидані на понімецьких землях і по всьому «радянському гетто», вони втратили свою історичну Батьківщину, своє коріння, свої родинні зв'язки і в багатьох випадках були позбавлені громадянських прав. Його майбутнє? Етнос без території і мови не існує! Цю трагедію цілого етносу забути неможливо.

Ми не домагаємося спеціальних привілеїв для себе, ми не вимагаємо милостини, не сідаємо на шию державі і не таранимо державні мури України. Ми добиваємося засудження репресивного акту депортації сотень тисяч людей в УРСР і акції «Вісла». За десятки років ніхто не вибачився за моральні і матеріальні кривди. Які кривди? Це клини, насмішки і статті подібного роду, це руйнування родинних і сусідських зв'язків, це жаль за батьківськими порогами, де вперше побачив небо, сказав слово «мама». Це тисячі гектарів землі і лісу, які лемки купували за тяжко зароблені гроші. Так, вони їхали в багаті країни, бо заробити можна тільки в багатого.

Засуджені голокост жидів, голодомор в Україні, розвалена Берлінська стіна, компенсацію отримують остарбайтери, татари повернулися в Крим. Тільки наша трагедія ніким не засуджена, ніхто за це не несе відповідальності. Усі багаторічні зусилля Світової Федерації українських лемківських об'єднань домогтися справедливості і засудження акту депортації та геноциду залишаються поза увагою політиків світу. Трагедія продовжується. «Хто стоїть за вами, русинами?» – спитав А. Ейнштейн Івана Пулюя 100 років тому, коли Нобелівську премію за відкриття Х-променів присудили Рентгену, а не йому. – А «за Рентгеном стоїть уся Європа!»

Відповідальність за збереження цього народу, створення умов для його відродження лежить на тих державах і їх спадкоємцях, які ділили світ, переселяли народи після Другої світової війни 1939-1946 і 1951 роках (Америка, Англія, Германия, Польща і СРСР). Ці держави визнали голокост жидів, відстоюють права албанців, сербів та інших репресованих народів, розслідують причини терористичних актів і аварій. Питання депортованих з Польщі залишається поза увагою.

Далі буде.

Ясинчак, – не проносилися над нашою багатостраждальною землею, але лемки не загубилися в гущі народів. Зберегли свою гідність, традиції, побут і звичаї. За 65 років на Луганщині – цьому дивному і неповторному краї, наша етнічна гілка не надламалася. Вона стала міцнішою, життєстійкою. Чудуємося тій силі, тій енергії, тому руху, які вміщують у собі, здавалося б, не таку вже і численну людську співдружність.

Лемківський рух на Луганщині набув нового дихання після створення «Ватри». Чотири роки роботи складаються у невеличкій, проте достатньо змістовній літопис. Силами фермерських господарств Петра Мадяка і Василя Мерени, при підтримці райдержадміністрації, восени 2005 року були побудовані каплички в селах Переможне і Карла Лібкнехта. Традиційними стали поїздки дітей і молоді на Різдвяні Свята в міста Львів і Ужгород. 4 січня цього року наша делегація відбула в мандрівку до Львова, яка, поза всяким сумнівом, назавжди збережеться в пам'яті. Словоблуддя – ніщо. Людське спілкування – це розкіш, з якою нічого не можна порівняти.

...Засідання закінчилося. До доповідача Петра Миколайовича підійшов член правління Лутугінської районної організації:

– Ви нас критикували, – сказав він. – І це правда, є за що. Тільки наші хлопці виграли футбол у самих грузинів. Багато років непереможних!

– Та чому ж ви мовчали? – емоційно відреагував голова.

– Ми ж лемки, а не якісь хвальки.

Крутиться Земля, летить час. Життя продовжується. Лемки серцем прикипіли до землі Луганської.

Віктор БАКУМЕНКО, історик, м. Луганськ.
(Пер. з рос. І. ДУДИ).

Василь Коруц, м. Тернопіль.

ГІРКЕ МАСЛО

Встаю я раненько, тільки світає,
Біжу в магазин і чергу займаю.

А потім біжу і буджу діточок.
Для них же треба масла кусочок.

Взяли ми масла по кусню одному
І мерщій біжимо всі ми додому.

Приходимо в хату, заходим до кімнати:
Вже й масла не хочуть, лиш би поспати.

Спить же, малята, мої любі і милі:
По масло підемо наступної неділі.

1985 р.

120 років од дня народження і 50 років
од дня смерти педагога, поета і маляра

Івана РУСЕНКА

* 15.01.1890 р., с. Красна,
п-т Кросно на Лемківщині

+ 10.01.1960р., с. Коропівка
Борщівського р-ну на Тернопільщині

Газда. Лемківські музики. Мал. І. Русенка

Іван РУСЕНКО. Моя Отчизна

Моя Отчизна – Лемковщина:
Зараз за Саном, як за плотом.
За десят годин їду «треном»,
А лем годину самольотом.

Моя Отчизна, рodne село –
То Коростенка под Кычером.
Не барз далеко – може буде
Да-с осем годин авто-каром.

Отчизна моя в Подкарпатью,
Де мысто Кросно, область Рашов.
Сет там халуна, сад и поле,
Лем в чужьх руках, уж не наше.

Отчизна моя така близка,
За тьжжель часу зайду піне

Поїхав бы-м зараз до хьж,
Хоц лем на хвилинку.

Посмотрити на халупу,
На тот берег, на ту воду,
На то село где-м ся родив
І где-м іграв замолоду.

Посмотрив бы-м на Кычеру,
На Порубы, на Чешлины,
Сердце бы ся радувало
На вид родной Лемковщины.

Мила Отчизна – недалеко,
Зараз за Саном, як за плотом,
Лем мя не пусятя без пашпорту,
Загородили браму плотом

СЛОВОМ БОЛЮ, ЛЮБОВИ І ПРАВДЫ

Ци сте ся задумували даколи, як і коли в
чловека зароджує-ся любов до слова і можли-
віст ним виразити свої мысли? Повісте, же од
народження, ци з того часу, як человек бесьдувати
ся навчыл, ци з того, як опанує певны науки.
Певні, же так.

Як-бы іщы пару років тому дахто повів Марію
Тройчак, же она в зрілы роки почне писати
вершы, то і не повірила бы. Та, прецьїнь, так ся
і стало. Бо по одвідинах землы своїх предків,
што в селі Яселко, недалеко од знаного міс-
течка Дукля Сяноцкого повіту, озвала-ся в ней
кров лемківска, што тече в ей жылах, открыв-ся
для ней в Слові Дух Бескидів.

То єст вельке шчесьця озвати-ся до сьвяти
Словом Болю, Любови і Правды.

І озвала-ся Марія Тройчак книжком «Лем-
ківська тасмниця» (Тернопіль: Терно-Граф,
2009. -216 с.). На Йордан 2010 року свою першу
книжку авторка презентувала в актовій салі
Красназавного музею, а пізнійше – в сьвітлиці
Товариства «Лемківщина».

«Ти натхнення до творчості
Мені надала,
Лемковино моя дорога!»

Тота наснага до творчості єст наснагом до
опануваня лемківском мовом, словом дідів-

прадідів. Сут в названій книжці вершы, напи-
сани по-лемківски.

Авторка – активна членкыня Товариства
«Лемківщина» в Тернополі, друкувала свої
твори в «Дзвонах Лемківщини», наших облас-
них газетах. Долучат-ся до вшыткых добрых
справ, котры ся одбывають в Товаристві. В Терно-
полі пані Марию знають як докторя-фітоте-
рапевта, но душом она – поетка.

Книжка Марію Тройчак складат-ся з таких
роздільїв: «Лемківський храм», «Батьківська
дорога – лемківський слід», «Од Зарваниці до
Гарабандалу». Барз дуже поміщено знимків, на
якых шановны чытачы можут і себе повидіти.

Завершу коротку презентацію ей творчості
жычыньом, жебы тота книжка не была остат-
ньом. Наприкінци наведу іщы єден вершык,
який будит і щемит мою душу – «Спомин»:

Хай будуть вічним спомином
Привітним
Ці смереки, цей чудовий світ,
Котрий залишений батьками
Так далеко.
Мов старий Лелека ...
На 65 літ.

Параска ТРАЧ.

*Лемку! Маиш бесідувати, гварити, мовити, повідати,
радити, речы, гадати.*

Втовди лем будеш собом і шанувати Тя будут Люде.

ЛЕМКІВСЬКІЙ СЛОВНИК (13)

Зобрав і впорядкував Ігор ДУДА

дощки у возі – 1. спіднярка, шпідлярка
(нижня); спідниця; спідлярка; 2. гнійні-
ці (бокові, для перевезення гною)

дощ – 1. дойч, дойдж, -у; дойджык;
дождж; 2. лія; прольїый (заливний); 3.
мжиця, -і; мжичка, -ы (дрібний); 4. сика-
віця, -і; моква (зі снігом); 5. фаля (з
вітром)

дощовик їстивний – бот. порхавка, кур-
нявка, -ы; фошкавка (гриб)
дояр, доярка – дбяч; дбячка, -ы
драбини – 1. лытёркы, -рок; драбинка,
-ы (у возі, для кормлення худоби); 2. ясла,
ясел (у хліві, для мал. тварин)

драговина – солотвина (з виступами соли)

2. округлякы (некопоті); 3. с(ш)тосы,
сягы (довж. 1 м.); 4. розпалка, -ы (для
розпалу); 5. шплыхы (довж. 3 м.)

дроворуб – рубай, -я; рубак(ч); сягар, -я
дровітня – дровітня, дро(и)варня, -і;
древітня, дырвутня (приміщення для
дров)

дросель – клапан, -у
друг, подруга – приятель, -ля, приятель-
ка, -ы

другі – дрўгы (дрўгых, дрўгим, дрўгыма);
в знач. інші

дружина – 1. жёна, -ы; стёра, -рой; 2. за-
лога, -ы (в знач. група, команда)

дружина – 1. братова, -вой (брата); 2.

Отчизна моя в Подкарпат'ю,
Де мысто Кросно, область Ряшов.
Сет там халупа, сад и поле,
Лем в чужых руках, уж не наше.

Отчизна моя така близка,
За тыжден часу зайду піше.
Лем мя не пустят без пашпорту,
Бо ник мі вызов не напише.

Не мам до кого ся звернути,
Хоц там зостало люди дуже,
Не мам там сестры ани брата,
Лем вшыткы лоде для мя чужы.

Кед бы я мав, лоде добры,
Шапку-невидимку,

Сердце бы ся радувало
На вид родной Лемковщины.

Мила Отчизна – недалеко,
Зараз за Саном, як за плотом,
Лем мя не пустят без пашпорту,
Загородили браму дротом.

Загородили вшыткы стежки,
Колочым густым дротом,
А на проходах вєяди стоять
Пограничники с кулемьотом.

Лемко-Переселенец

(Остатній верш І. Русенка
в “Карпаторусскім Календарі
Лемко-Союзу”. – США, 1961).

Знимка з архіву редакції.

Урочысте засыданя до 100-лїтя Івана Русенка
в середній школьї с. Корольївка. 15.01.1990 р.

Одпереду: Ігор Дуда, Іван Мердак, Марія Бурдяк.

“Дзвони Лемківщини” -

часопис Всеукраїнського Товариства “Лемківщина”

Наша адреса:

46001, м.Тернопіль, бульв. Т.Шевченка, 21, тел. 52-29-93.

Рєєстраційне свідоцтво ТР 145

Замовлення № 409. Тираж 1000

Обсяг 1 друк. арк. Друк офсетний.

ТзОВ “Терно-Граф”, м.Тернопіль, аул. Текстильна, 18. Тел. 52-28-79, 52-28-97

нявка, -ы; фoшкáвка (гриб)
дояр, доярка – дoяч; доячка, -ы
драбини – 1. лытoркы, -рок; драбинка,
-ы (у возі, для кормлення худоби); 2. ясла,
ясел (у хлїві, для мал. тварин)
драговина – солотвїна (з виступами соли
або нафти)
драже – бонбoны, -ів; бон-бон
дражнити – дзюгáти, -гнy, -гнєш; драз-
нити, -ню, -ниш; дранчѣти-ся (шпигати
словами)
дракон – змий, -я; смок; цмок; в знач.
змій-велетень
дрантя – шмáтя, -тїв; ралўтя, рупéтя;
дрант, кáнд(ц)ур, кáнур
дрань дєр. – 1. гoнты, -ів; гoнот; шын-
гель (для покриття даху); 2. дрáнкы (для
плоту)
драпіровка – драперїя, -иі
дратва – дрáтов, -тви (просмоленá або
навощена нитка)
древєсниця – крє(я)ка, ре(я)котўшка
(жаба)
дресирувати – трєсувати, -ую, -уєш;
школїти, -лю, -лиш
дрижати – дудєніти
дрїль – дрель, -лї (ручне свердло)
дрїб – шрот, -у (до рушницї)
дрїбний – дрoбний, мїлкій, сьпкїй
дрїбнєнький – дрїбнїцький, дрїбнїсьїць-
кїй; дрїбїчкий
дрїбниця – мáлїсь; багáтєля, -ї; багáтєль-
ка, -ы
дрїб'язок – дрoб'язг, -у; дрoб'язок, -зка;
дрoбєлява; гáдина, гáдзїна
дрїжджї – дрї(о)ждї, дрїжчы
дрїзд – 1. дрoзд; 2. óкї(о)с, -у; кї(о)с
(чорний); 3. квич, квїчаль; тá(и)ркак,
трїскўчий дрoзд; трїшюк, трїщ; чє(и)р-
как, чирч (омєлюх); 4. пїдядлївчак (попов-
зєнь); ядлївчак (горобинник)
дрїмати – дримáти, -млю, -млєш; куяти,
-ям, -яш; кемерїти, кимарїти
дрїмлюга – лєжак, лєжух, нїчнoвид,
слїпух; див. кажан
дрїмота – дрїма, дрїмка, -ы
дрoва – 1. дьрва, дрoв; дрє(и)ва, дрєва;

ка, -ы
другї – дрўгы (дрўгых, дрўгим, дрўгыма);
в знач. іншї
дружина – 1. жєна, -ы; стáра, -рой; 2. за-
лoга, -ы (в знач. група, команда)
дружина – 1. братoва, -вой (брата); 2.
лємкїня, -ї (лємка); 3. синoва, -вой; нє-
вїстка, -ы (сїна); 4. стрына, стрїйна,
стриянка, -ы (батькoвого брата); 5.
вўйна, вуйчїна, уйчїна, -ы (маминогo
брата)
друшляк – одчьїджáв(ч)ка, -ы; цьїдїлко;
дўршляг; дзюрáвка; оцїдзáчка, цїджáч-
ка, цїдич, дїрявка (для молока)
дрюк, дрючок – 1. друк, дрўчок, -чка;
дранг; гнїп; 2. розпїнкы (для розтягу-
вання шкїри); 3. цапїна (їз мет гáком, для
перєкочування колод)
дряпати – драпáти, -плю, -плєш; пажє-
рїти, -рю, -риш
дубасити – гаратáти, -рачу, -рачєш; в знач.
сильно бити
дублїкат – пoвтoр, -у; дўплєт, -а
дублювати – дубельтувáти, -ую, -уєш;
подвоювáти, -ую, -юєш
дубляж – подвоїня
дубльований – дубельтoвий, подвїйний
дуель – двoбїй, -бoю
дуже – барз; книж. вєльми
дужки – скoбкы, дўжкы
дуло – лўфа, -ы
дуля – фїга, -ы
думати – 1. мїсьлїти, -лю, -лиш; муд-
рувáти, -ую, -уєш; думáти, -ам, -аш; 2.
рахувáти
думка – гáдка, -ы; мїсьель, мїсьля, -сли;
пoмысл, -у
дуплистий – жол(в)обчáстий (дерево)
дурєнь – бoртак; ідїйoта, -ы; бамбўла,
бєйдак, бєльба(є)с, бєць, -я; блáзєн, -зня;
бoвдур, бoльван, гáвгáн, дулєба, йo-
ло(у)п, тўмак; гoгoман; лўпан; матoлок,
-лка; бєлєй, глўптáк, дўрнас, штўрпáк; кыр-
тáвєц, кыртáвий; гўптáк, гында; бáлван,
балванїско, -а; глуптáчок, -чка; сафан-
дўла, -ы (розумовo недорозвїнута людїна)

Далї буде.

Редактор Ігор ДУДА

Редакційна колегія:

Парасковїя ТРАЧ - відповідальній секретар, Олєксандр ВЕНГРИНОВИЧ (Тернопіль),
Степан КРИНИЦЬКИЙ (Івано-Франківськ), Володимир РОПЕЦЬКИЙ (Львів).

Комп'ютерний набір і верстка - Тарас ВАШКІВ.

Висловленї авторами думки можуть не співпадати з позицією редакційної колегії.

Відповідальність за достовірність фактів несе автор публікації.

Редакція залишає за собою право редагувати та скорочувати тексти.

Рукописи не рецензуються і не повертаються.